

Warszawa, 7 sierpnia 2009 r.

BAS- WASiG – 1529 /09

Pan
Poseł Mirosław Sekuła
Przewodniczący Komisji
Nadzwyczajnej "Przyjazne
Państwo" do spraw związanych z
ograniczaniem biurokracji (NPP)

Uwagi do projektu nowelizacji ustawy o bibliotekach (ZGW/A - 289)

Zlecenie Komisji dotyczy dwóch kwestii:

- opinii merytorycznej na temat załączonego projektu ustawy (sygnatura ZGW/A - 289),
- odpowiedzi na pytanie, czy regulacje zawarte w proponowanej nowelizacji są objęte umowami międzynarodowymi podpisanymi przez Polskę?

I. Opinia merytoryczna

1. Streszczenie

Przedłożony projekt dotyczy złożonej i ważnej dla funkcjonowania szkół publicznych materii. Proponowana zmiana legislacyjna tj. umożliwienie łączenia bibliotek szkolnych i publicznych, może przynieść oszczędności samorządom, jednak budzi obawy. Nowoczesna koncepcja działania szkół publicznych zakłada, że rola szkolnej biblioteki w pracy szkoły i realizacji podstaw programowych powinna rosnąć. Projektowane rozwiązanie daje możliwość rozpoczęcia na szerszą skalę procesu wyprowadzania bibliotek szkolnych ze szkół, czy zmiany formuły ich działania i trzeba to ocenić negatywnie.

Projekt wymaga konsultacji i analiz pod kątem spójności z prawem oświatowym i polityką oświatową państwa.

2. Założenia projektu nowelizacji

Wprowadzone w projekcie nowelizacji ustawy o bibliotekach przepisy mają otworzyć drogę przekształceniom sieci bibliotecznej, polegającym na łączeniu bibliotek szkolnych i bibliotek publicznych. Oznacza to likwidację biblioteki szkolnej jako wewnętrznej jednostki w szkole. Celem tych przekształceń mają być głównie oszczędności samorządów lokalnych - organów prowadzących szkoły publiczne i publiczne biblioteki. Ważnym mechanizmem generującym oszczędności jest w tym rozwiązaniu fakt, że w powstałych placówkach nie byłoby obowiązku zatrudniania na warunkach określonych w Karcie Nauczyciela nauczycieli bibliotekarzy.

Obok skutków finansowych jak to określono w uzasadnieniu *„Oczekuje się, że przyjęcie ustawy pociągnie za sobą niewielkie pozytywne skutki społeczne związane z efektem synergii”*. Czyli projektodawca deklaruje pewną nadzieję na to, że powstałe po przekształceniach instytucje będą z powodzeniem a może nawet lepiej niż ich „składowe” biblioteki (skoro mowa o efekcie synergii) realizować cele i zadania zarówno bibliotek publicznych jak i szkolnych.

Podstawowym założeniem czynionym przez autorów projektu jest uznanie, że *„Mimo, że zadania obu typów bibliotek są różne to różnice te nie są na tyle znaczące by uniemożliwiać sprawne funkcjonowanie jednego podmiotu realizującego zadania zarówno biblioteki publicznej jak i szkolnej”*. To założenie może być niewątpliwie przedmiotem sporu, który w dużej mierze dotyczy koncepcji działania i pożądaney roli biblioteki szkolnej, tego jak ją definiujemy.

W uzasadnieniu podkreślono, że sprawne łączenie funkcji i zadań bibliotek publicznych i szkolnych dotyczy zwłaszcza *„małych bibliotek małych gmin wiejskich, gdzie utrzymanie funkcjonowania kilku bibliotek stanowi istotne obciążenie dla budżetu”*. Projektowane przepisy nie ograniczają jednak przyzwolenia na łączenie bibliotek do określonych kategorii gmin, placówek czy sytuacji. W kontekście oceny skutków finansowych stwierdzono, że dokładne

wyliczenie skali oszczędności poczynionych w związku z przekształceniami nie jest możliwe gdyż „zależą one od skali przekształceń, która będzie miała miejsce w kraju”. Jak się zdaje autorzy projektu dopuszczają nawet pewną masowość przekształceń proponowanego typu.

Projekt nie odnosi się też w żadnej mierze do zasad i warunków funkcjonowania placówek powstałych po przekształceniach, w tym np. wymogów co do kwalifikacji pracowników realizujących zadania związane ze wspieraniem realizacji szkolnych programów dydaktyczno wychowawczych w ramach powstałych „hybrydalnych„ bibliotek, zasad współpracy ze szkołą, lokalizacji placówki.

3. Diagnoza sytuacji w obszarze objętym propozycją zmian

Działalność bibliotek szkolnych regulują prawo oświatowe i biblioteczne. Można jednak postawić tezę, że ramy prawne działania bibliotek szkolnych są określone dość ogólnie stąd i bierze się np. środowiskowa opinia, że *„w chwili obecnej polscy bibliotekarze odczuwają dotkliwy brak programów, przepisów oraz norm, które regulowałyby ich pracę, a także dawały wskazówki co do wymagań stawianych współczesnej bibliotece szkolnej. Dlatego do najpilniejszych potrzeb szkolnego bibliotekarstwa należy w chwili zaliczyć:*

- powstanie w resorcie edukacji aktu prawnego, który określałby zasady funkcjonowania bibliotek szkolnych, prawa, obowiązku oraz zakres działania bibliotekarza szkolnego,

- sformułowanie standardów dla bibliotek szkolnych dotyczących zatrudnienia, spraw lokalowych, wyposażenia, zasad finansowania.”¹

W prawie oświatowym nie ma jasnej definicji biblioteki szkolnej. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku dotyczącym zgodności z prawem uchwały Rady Gminy dotyczącej połączenia biblioteki szkolnej i filii biblioteki publicznej podjął próbą zdefiniowania biblioteki szkolnej stwierdzając, że *„przez bibliotekę szkolną należy rozumieć: pracownię szkolną służącą realizacji programów nauczania i*

¹ U. Pałasińska, Regulacje prawne bibliotek szkolnych, Wydawnictwo Centrum Edukacji Bibliotecznej , Informacyjnej i Dokumentacyjnej, Warszawa 2004 r.

wychowania, edukacji kulturalnej i informacyjnej dzieci i młodzieży oraz kształceniu i doskonaleniu nauczycieli; a także realizacji potrzeb i zainteresowań uczniów, zadań dydaktyczno-wychowawczych szkoły, doskonaleniu warsztatu pracy nauczyciela, popularyzowaniu wiedzy pedagogicznej wśród rodziców oraz w miarę możliwości wiedzy o regionie”. Ta wywiedziona z przepisów oświatowych definicja oparta była na kryterium funkcjonalnym i organizacyjnym - Sąd uznał, że tylko łączne ich spełnienie daje możliwość zaliczenia biblioteki do kategorii „bibliotek szkolnych”.²

Zgodnie z przepisem art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) szkoła publiczna powinna zapewnić uczniom możliwość korzystania z biblioteki. Można więc uznać, że w ustawie oświatowej zawarto lakoniczny przepis nie dający gwarancji, że w każdej szkole będzie funkcjonować biblioteka szkolna. Pod tym względem bardziej jednoznaczny jest art. 22 ust 1. ustawy o bibliotekach (Dz. U. z 1997 Nr 85 poz. 539 ze zm.), zgodnie z którym biblioteki szkolne służą realizacji programów nauczania i wychowania, edukacji kulturalnej i informacyjnej dzieci i młodzieży oraz kształceniu i doskonaleniu nauczycieli i w tym celu w każdej szkole publicznej jest prowadzona biblioteka szkolna. W ustawie o bibliotekach dodano także nowelizacją z 27 lipca 2001 r. przepis wprost stanowiący, że biblioteki szkolne nie mogą być łączone z innymi bibliotekami i instytucjami kultury.

Uszczegółowienie zadań szkoły dotyczących organizacji biblioteki szkolnej zawarto w przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, póź. 624 z późn. zm.). Zobowiązuje ono do szczegółowego określenia w statucie szkoły organizacji biblioteki szkolnej, zadań nauczyciela bibliotekarza, zgodnie z potrzebami danej szkoły, w szczególności z uwzględnieniem zadań w zakresie:

- udostępniania książek i innych źródeł informacji,

² Wyrok z dnia 28 kwietnia 2000 r. Naczelny Sąd Administracyjny we Wrocławiu II SA/Wr 991/98

- tworzenia warunków do poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz efektywnego posługiwania się technologią informacyjną,
- rozbudzania i rozwijania indywidualnych zainteresowań uczniów oraz wyrabiania i pogłębiania u uczniów nawyku czytania i uczenia się,
- organizowania różnorodnych działań rozwijających wrażliwość kulturową i społeczną.

Statut szkoły określa również zasady współpracy biblioteki szkolnej z uczniami, nauczycielami i rodzicami (prawnymi opiekunami) oraz innymi bibliotekami.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dnia 15 stycznia 2009 r.) zawiera szereg odniesień do roli biblioteki szkolnej w realizacji celów edukacyjnych. Dla przykładu w jego Załączniku 2 *Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych* stwierdza się, że realizację wymienionych w nim celów edukacyjnych „*powinna wspomagać dobrze wyposażona biblioteka szkolna, dysponująca aktualnymi zbiorami, zarówno w postaci księgozbioru, jak i w postaci zasobów multimedialnych. Nauczyciele wszystkich przedmiotów powinni odwoływać się do zasobów biblioteki szkolnej i współpracować z nauczycielami bibliotekarzami w celu wszechstronnego przygotowania uczniów do samokształcenia i świadomego wyszukiwania, selekcjonowania i wykorzystywania informacji.*”³

Status zawodowy nauczyciela bibliotekarza reguluje Karta Nauczyciela oraz szereg rozporządzeń, wśród nich rozporządzenie dotyczące wymogów kwalifikacyjnych.

Główny Urząd Statystyczny podaje, że w 2007 r. ponad połowa szkół (53,1%) posiadała księgozbiory udostępniane uczniom (w przypadku szkół dla dzieci i młodzieży – 63,3% szkół), liczące przeciętnie 6777 wol. (w szkołach dla

³ Dz.U. z 2009 r. Nr.4. poz. 17

dzieci młodzieży – 6982 wol.). Jednocześnie przypomniano, że znaczna część szkół jest zorganizowana w zespoły i biblioteka szkolna obsługuje uczniów kilku, a nawet kilkunastu szkół. Część z tych bibliotek pełni także funkcję biblioteki publicznej.

W 2007 r. Główny Urząd Statystyczny odnotował działalność 233 bibliotek publiczno-szkolnych, zorganizowanych w szkołach, domach i ośrodkach kultury lub innych instytucjach prowadzonych przez samorządy gminne. Te dane pokazują, że prawo biblioteczne nie jest przestrzegane a nowelizacja ustawy o bibliotekach uchwalona w 2001 r., mająca wyeliminować praktykę łączenia bibliotek publicznych i szkolnych nie przyniosła oczekiwanych efektów. Przy czym trzeba bardzo mocno podkreślić, że biblioteki publiczno-szkolne nie są w Polsce zjawiskiem nowym. Biblioteki tego typu zaczęły powstawać jeszcze w czasach PRL. Pierwszy raz ich liczba wzrosła w latach 70 - tych jednak znaczny wzrost tej praktyki nastąpił w latach 90-tych ubiegłego wieku. Pod koniec 1999 roku ich liczba przekroczyła 300. W zdecydowanej większości biblioteki szkolno – publiczne powstawały w wyniku połączenia biblioteki publicznej i szkolnej (tylko nieliczne utworzone zostały od podstaw). Podkreślano, że sytuacja organizacyjna tych bibliotek jest niejednoznaczna i nieokreślona gdyż praktycznie nie ma kryteriów ich powoływania nie ma również zasad i przepisów regulujących ich pracę.⁴

W roku szkolnym 2007/2008 w zasobach szkolnych bibliotek szkół wszystkich typów: podstawowych, gimnazjów i ponadgimnazjalnych i policealnych dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych znajdowało się 132,6 mln woluminów, w tym 131,9 mln woluminów w szkołach dla dzieci i młodzieży. Analizując dane o zasobach bibliotecznych można więc uznać, że zasoby bibliotek szkolnych stanowią bardzo duży udział ogólnokrajowych zasobów bibliotecznych. Dla porównania w bibliotekach publicznych wraz z filiami w 2007 roku było 135,6 mln woluminów.

⁴ por. M. Dziubińska – Michalewicz, A. Kojder, „Sieć bibliotek w Polsce, zbiory biblioteczne oraz czytelnictwo latach dziewięćdziesiątych, Informacja BSiE nr 797 lipiec 2001 r. http://biurose.sejm.gov.pl/teksty_pdf_01/i-797.pdf dostęp 6 sierpnia 2009 r.

Projektując zmiany przepisów dotyczących przekształceń bibliotek warto pamiętać, że w świetle danych GUS (por. tab. 1) w Polsce od kilkunastu lat występują niekorzystne tendencje w zakresie sieci bibliotecznej, liczby zarejestrowanych użytkowników bibliotek publicznych oraz liczby wypożyczeń książek w bibliotekach publicznych.

Systematycznie zmniejsza się liczba bibliotek publicznych wraz filiami. W 2007 roku było ich o 1780 mniej niż w roku 1990, w tym okresie liczba punktów bibliotecznych zmalała o 15 947. Biblioteki publiczne finansowane przez samorządy terytorialne, były często likwidowane; lub łączone z innymi instytucjami kultury.

Spada liczba zarejestrowanych czytelników bibliotek publicznych. W 2007 roku było ich o 704 tys. mniej niż w 1990 r, liczba wypożyczeń także zmalała.

Tabela 1. Biblioteki publiczne w latach 1990 – 2007

	1990	1995	2000	2005	2006	2007
Biblioteki i filie	10 269	9 505	8 915	8 591	8 542	8 489
Punkty biblioteczne	17 565	4 428	2 457	1 752	1 672	1 618
Księgozbiór w mln woluminów	136,6	136,7	135,8	135,1	135,5	135,6
na 1000 ludności	3 579	3 540	3549	3541	3554	3556
Czytelnicy zarejestrowani w tys.	7 423	7 023	7392	73337	7023	6719
Na 1000 ludności	195	182	193	192	184	176
Wypożyczenia księgozbioru w mln. wol.	155,0	157,4	147,2	141,2	134,4	127,7
Na 1000 ludności	4 066	4 079	3 849	3 701	3 525	3 350
Na 100 czytelników	2 088	2 241	1 992	1 925	1 914	1 900
Liczba ludności na jedną placówkę biblioteczną	1 372	2 771	3 364	3 689	3 733	3 771

Źródło: „Kultura w roku 2007”, Informacje i Opracowania Statystyczne, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2008 r.

Znaczne ograniczenie sieci bibliotek publicznych nastąpiło w dużej mierze w drodze nie tyle bezpośredniej likwidacji, co poprzez różnego rodzaju przekształcenia organizacyjne. Dodajmy, że można spotkać opinię, że łączenie

bibliotek publicznych ze szkolnymi niosło szkodę i praktyczną likwidację bibliotekom publicznym.⁵

4. Wnioski

1. Założenie, że biblioteka publiczno – szkolna będzie w stanie skutecznie realizować rozliczne zadania i funkcje przypisane w nowoczesnym ujęciu bibliotekom szkolnym jest bardzo wątpliwe. Rozwiązanie nie jest w pełni spójne z współczesną definicją, zgodnie z którą *„biblioteka szkolna jest pracownią interdyscyplinarną, ośrodkiem informacji dla uczniów nauczycieli i rodziców, ośrodkiem edukacji czytelniczej i informacyjnej uczniów oraz jednym z ogniw ogólnokrajowej sieci bibliotecznej, którego zadaniem jest służenie realizacji programu nauczania i wychowania oraz przygotowaniu uczniów do korzystania z innych bibliotek i ośrodków informacji”*⁶.

2. Wydaje się, że przyjęcie ustawy w obecnym kształcie oznacza, że osiągnięty zostanie głównie cel oszczędnościowy związany z zatrudnianiem pracowników nie posiadających statusu nauczycieli, przygotowania pedagogicznego.

3. Trudno ignorować fakt, że w Polsce aktualnie funkcjonuje kilkaset bibliotek publiczno – szkolnych. Stwarza to możliwość przeprowadzenia analizy ich działania i podjęcia próby uregulowania zasad ich funkcjonowania. Ewentualna eliminacja bezwarunkowego zakazu łączenia bibliotek publicznych i szkolnych oraz prawne dopuszczenie takiej praktyki powinno wiązać się z możliwie precyzyjnym określeniem sytuacji, w której łączenie byłoby dopuszczalne oraz zasad połączenia i zasad pracy nowopowstałej placówki, w tym jej współpracy ze szkołą, przygotowania merytorycznego personelu oraz lokalizacji biblioteki.

4. Przedłożony projekt nowelizacji jest lakoniczny i cząstkowy w odniesieniu do złożonych i niewystarczająco uregulowanych zasad funkcjonowania bibliotek

⁵ por. L. Biliński „Samodzielności bibliotek publicznych bronić już teraz będzie prawo”, Poradnik Bibliotekarza, nr. 9, 2001 r.

⁶ definicja J. Andrzejewskiej przytoczona za M. Drzewiecki, „Edukacja biblioteczna i informacyjna w polskich szkołach”, Warszawa 2005 r.

szkolnych. Wydaje się, że dyskusja o racjonalizacji działań związanych z siecią biblioteczną nie powinna sprowadzać się do rozważania alternatywy: albo całkowity zakaz łączenia bibliotek szkolnych i publicznych, albo przyzwolenie na takie łączenie nie obwarowane żadnymi warunkami.

II. Czy regulacje zawarte w proponowanej nowelizacji są objęte umowami międzynarodowymi podpisanymi przez Polskę?

Materia związana z organizacją i funkcjonowaniem bibliotek publicznych i szkolnych nie jest uregulowana w umowach międzynarodowych, podpisanych przez Polskę.

Należy jednak podkreślić, że na forum organizacji międzynarodowych zrzeszających państwa czy też narodowe instytucje podejmowane są działania na rzecz wypracowywania i upowszechniania standardów funkcjonowania bibliotek. Najważniejszą rolę przy tworzeniu międzynarodowych standardów odgrywają takie organizacje jak:

- UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization)
- IFLA (International Federation of Library Association and Institutions)
- IASL (International Association of School Librarianship)
- ISO (International Organization for Standardization)

W 1980 roku IFLA i UNESCO opublikowały w Manifeście Bibliotek Szkolnych szczegółowe zalecenia standaryzacyjne dla nowoczesnych bibliotek szkolnych. Określa on najważniejsze zadania biblioteki szkolnej w procesie dydaktycznym. Zawiera również wytyczne co do celów i kierunków działania, wymienia niezbędne warunki potrzebne do jej prawidłowego funkcjonowania, precyzuje przygotowanie i zadania personelu bibliotecznego a także warunki efektywności działania (por. Aneks).

W 2002 roku ukazał się dokument Biblioteki szkolne. Wytyczne IFLA/UNESCO, który traktuje przede wszystkim o usługach bibliotecznych, procesach ich wykonywania, kwalifikacjach personelu, i zbiorach, które mają służyć osiągnięciu celów szkoły, realizacji programu nauczania i jednocześnie

przygotować użytkowników bibliotek szkolnych do życia w społeczeństwie informacyjnym.⁷ Zalecenia IFLA/UNESCO nie mają oczywiście charakteru obligatoryjnego, ale w założeniu służą opracowywaniu narodowych zaleceń, gdyż propagują aktualne sprawdzone i optymalne rozwiązania.

Załącznik: Manifest Bibliotek szkolnych IFLA/UNESCO.

Weryfikacja tekstu

Jolanta Szymańczak

Sporządziła: Justyna Osiecka –Chojnacka, specjalista ds. społecznych

Akceptował: Wicedyrektor Biura Analiz Sejmowych

Grzegorz Gołębiowski

Deskryptory Bazy REX: biblioteki, szkoły

⁷ Biblioteki szkolne. Wytoczne IFLA/UNESCO, Oprac. Tove Pemmer, Urszula Pałasińska, Glenys Wielars. Tłum. E. B. Zybert, M. Kisilowska, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Warszawa 2003 r.

IFLA/UNESCO MANIFEST BIBLIOTEK SZKOLNYCH

Biblioteka szkolna w procesie nauczania i uczenia się dla wszystkich

Biblioteka szkolna dostarcza informacji i pomysłów, które są podstawą satysfakcjonującego funkcjonowania w społeczeństwie edukacyjnym. Wyposaża uczniów w umiejętność uczenia się przez całe życie i rozwija wyobraźnię, przygotowuje do roli odpowiedzialnych obywateli.

Misja biblioteki szkolnej

Biblioteka szkolna udostępnia książki i inne źródła informacji, a także świadczy usługi, które ułatwiają wszystkim członkom społeczności szkolnej rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia i efektywnego korzystania z informacji w różnych postaciach i za pośrednictwem różnych mediów. Zgodnie z Manifestem Bibliotek Publicznych UNESCO biblioteki szkolne wchodzą w skład sieci bibliotecznych i informacyjnych.

Personel biblioteki szkolnej udostępnia książki i inne źródła informacji, różnorodne pod względem treści, w formie tradycyjnej i elektronicznej, na miejscu i na zewnątrz biblioteki. Biblioteka szkolna gromadzi również podręczniki, pomoce naukowe i materiały metodyczne.

Udowodniono, że gdy bibliotekarze i nauczyciele współpracują ze sobą w szkole w celu polepszenia umiejętności pisania, czytania, uczenia się, rozwiązywania problemów, umiejętności informacyjnych swoich wychowanków efekty są dużo lepsze niż w przypadku braku takiego współdziałania.

Biblioteka szkolna musi obsługiwać na równi wszystkich członków społeczności szkolnej, bez względu na wiek, rasę, płeć, religię, narodowość, język, status zawodowy czy społeczny. Szczególną uwagę należy zwrócić na te osoby, które, z różnych względów nie mogą korzystać z podstawowych usług biblioteki (np. niepełnosprawni, imigranci). Dostęp do biblioteki powinien być zgodny z Deklaracją Praw Człowieka ONZ i nie może ulegać żadnym ograniczeniom ideologicznym, politycznym, religijnym czy komercyjnym.

Finansowanie, podstawy prawne, sieci

Biblioteka szkolna jest podstawą wszystkich długoterminowych działań związanych z upowszechnieniem umiejętności czytania, pisania, zdobywania

informacji, kształcenia oraz rozwoju ekonomicznego, społecznego i kulturalnego. W gestii władz lokalnych, regionalnych i narodowych leży zapewnienie jej możliwości sprawnego działania oraz uwzględnienie jej interesów w stosownych zapisach prawnych. Biblioteka musi mieć zapewniony budżet na kształcenie i doskonalenie kadry, niezbędne materiały, technologie i sprzęt.

Korzystanie z biblioteki szkolnej musi być bezpłatne.

Biblioteka szkolna jest podstawowym partnerem dla biblioteki lokalnej, regionalnej, narodowej oraz dla sieci informacyjnej. W przypadku gdy biblioteka szkolna jest połączona (zbiorami lub usługami) z inną biblioteką (np. publiczną), należy w odpowiednich przepisach uwzględnić i wyraźnie zaznaczyć jej specyficzne cele.

Cele biblioteki szkolnej

Biblioteka szkolna jest integralną częścią procesu dydaktycznego.

Podstawę pracy biblioteki szkolnej stanowią :

- wspomaganie i podnoszenie rangi celów edukacyjnych wyznaczonych przez programy nauczania i program pracy szkoły,
- wyrabianie i pogłębianie u dzieci nawyku czytania i uczenia się, korzyści i zadowolenia płynących z tych czynności, a także przyzwyczajanie do korzystania z bibliotek przez całe życie,
- umożliwianie tworzenia i przetwarzania informacji w celu pogłębiania wiedzy, zrozumienia świata, kształcenia wyobraźni i dla przyjemności,
- pomaganie wszystkim uczniom w nauce i wyrabianiu umiejętności przetwarzania i przyswajania informacji, w zależności od jej formy, środka przekazu, kanału komunikacyjnego,
- udostępnianie lokalnych, regionalnych, narodowych oraz międzynarodowych źródeł informacji, stwarzanie możliwości wymiany poglądów, opinii, pomysłów i doświadczeń,
- organizowanie działań rozwijających świadomość oraz wrażliwość kulturową i społeczną,
- współpraca z uczniami, nauczycielami, administracją szkolną i rodzicami,
- szerzenie idei, mówiącej, że wolność intelektualna i wolny dostęp do informacji są zasadniczą wartością, warunkiem efektywnego i odpowiedzialnego uczestnictwa obywatela w życiu społecznym,
- propagowanie czytelnictwa w szkole i poza nią, reklama usług i inicjatyw biblioteki.

Aby wypełniać te funkcje biblioteka szkolna stale rozwija kierunki działania i poszerza zakres usług, rozwija warsztat informacyjny i zatrudnia odpowiednio przygotowany personel.

Personel biblioteki szkolnej

Odpowiednio wykwalifikowany bibliotekarz szkolny jest odpowiedzialny za planowanie pracy i organizację biblioteki szkolnej. W miarę potrzeb i możliwości wspomagają go dodatkowo zatrudnione osoby. Wszyscy razem współpracują z pracownikami całej szkoły, biblioteka publiczną i innymi bibliotekami.

Rola biblioteki szkolnej różni się w zależności od budżetu, programu, metod pracy szkoły oraz sytuacji prawnej biblioteki. W dobie szybkiego rozwoju technologii informacyjnych bibliotekarze szkolni odpowiedzialni są za wykształcenie niezbędnych umiejętności informacyjnych u uczniów i nauczycieli, sami też powinni nieustannie doskonalić się w tej dziedzinie.

Sprawne funkcjonowanie biblioteki szkolnej. Zarządzanie

Aby zagwarantować efektywne i wymierne w skutkach działanie :

- konieczne jest sformułowanie celów, priorytetów i usług biblioteki w szkole w przepisach prawnych,
- biblioteka szkolna powinna być zorganizowana i prowadzona zgodnie z profesjonalnymi standardami,
- usługi biblioteki szkolnej muszą być dostępne dla wszystkich członków społeczności szkolnej i zgodne z potrzebami środowiska (np. czas otwarcia, brak barier komunikacyjnych),
- warto współpracować z nauczycielami, również emerytowanymi, administracją szkolną, rodzicami, innymi bibliotekarzami i pracownikami informacji, środowiskiem lokalnym.

Wprowadzanie w życie Manifestu

Rządy państw, poprzez swoje ministerstwa odpowiedzialne za edukację, są zobowiązane do opracowania planów, dokumentów prawnych i sposobów działania, mających na celu wprowadzenie w życie postanowień Manifestu. Plany takie winny uwzględniać konieczność szerzenia przesłania tego dokumentu na wszystkich etapach kształcenia bibliotekarzy i nauczycieli.

Translated by: Tłum B. Staniów Instytut Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego Wrocław, Poland